

УДК 378.147:81'243

DOI: 10.32342/2522-4115-2021-2-22-31

Я.Г. ФАБРИЧНА,
*кандидат педагогічних наук, доцент,
докторант кафедри педагогіки, методики викладання
іноземних мов й інформаційно-комунікаційних технологій
Київського національного лінгвістичного університету*

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ

Звертаючись до інноваційних ідей та педагогічних здобутків зарубіжного досвіду професійної підготовки фахівців у галузі письмового перекладу, авторка статті досліджує сучасні тенденції організації та реалізації навчання майбутніх перекладачів у межах магістерських освітніх програм провідних університетів світу з метою їх урахування під час навчання майбутніх філологів письмового перекладу текстів освітнього дискурсу, спрямованого на підготовку висококваліфікованих посередників міжкультурного спілкування в галузі освіти. Аналіз зазначених освітніх програм виявив їх спрямування на практичну підготовку, яка передбачає проведення практичних занять, майстер-класів, виконання перекладацьких проєктів, проходження практики в умовах співпраці університетів з постачальниками перекладацьких послуг, замовниками перекладацьких послуг, асоціаціями професійних перекладачів, університетами країн, мова яких вивчається в межах освітньої програми, розробниками перекладацького програмного забезпечення. Практичні заняття і перекладацькі майстер-класи проводяться із залученням постачальників перекладацьких послуг; проєктні методи реалізуються за участі замовників перекладацьких послуг й університетів-партнерів у форматах моделювання підприємницької діяльності перекладацької компанії та виконання реальних замовлень; перекладацька практика передбачає стажування студентів у перекладацьких компаніях, під керівництвом незалежних перекладачів, відділах і центрах перекладів державних і недержавних установ, національних і міжнародних організацій; асоційоване / афілійоване членство у професійних організаціях дозволяє студентам отримувати допомогу щодо кар'єрного просування і встановлення ділових контактів; академічні версії перекладацьких інструментів надають їм можливість опанувати засоби автоматизації перекладів.

Ключові слова: письмовий переклад, магістерські освітні програми, практична підготовка, практичні заняття, перекладацький проєкт, перекладацька практика, перекладацькі інструменти.

Постановка проблеми в загальному вигляді. У контексті інтеграції України до європейського та світового простору одним із шляхів запровадження якісних змін у сфері вищої освіти вважається врахування інноваційних ідей та педагогічних здобутків зарубіжного досвіду професійної підготовки майбутніх фахівців. Вивчення сучасних тенденцій розвитку освітніх систем, міжнародних стандартів зумовлено необхідністю переосмислити концепцію професійної підготовки перекладачів, якість якої визначається ступенем їхньої готовності по закінченні закладу вищої освіти (ЗВО) стати повноцінними та повноправними гравцями ринку перекладацьких послуг. Визначені тенденції стануть орієнтирами для організації навчання майбутніх філологів письмового перекладу текстів освітнього дискурсу з метою підготовки конкурентоспроможних перекладачів, здатних виступати посередниками міжкультурного спілкування в галузі освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню аспектів професійної підготовки перекладачів у закладах вищої освіти в країнах, що займають провідні позиції у галузі перекладу та перекладацької освіти присвячено низку наукових розвідок останнього десятиріччя.

Так, вивчення досвіду Великої Британії обґрунтовується тим, що система вищої освіти цієї країни має глибокі історичні корені та здобула світове визнання за високі якісні показники завдяки гармонійному поєднанню національних традицій та освітніх світових тенденцій [1]. У цьому контексті на увагу заслуговує дослідження особливостей практичної підготовки майбутніх перекладачів в університетах Великої Британії, яке розглядає її складові, зміст, види, формат і методи, їхню орієнтованість на реалії професійної перекладацької діяльності; визначає фактори ефективності підготовки, організації та проведення практики; окреслює передумови гарантованого працевлаштування випускників [2]. Подальші розвідки в межах цього дослідження стосуються визначення та аналізу основних етапів професійної підготовки перекладачів у британських університетах [1]. Науковий інтерес авторки доробку становлять питання підготовки фахівців з перекладу за програмами таких ступенів вищої освіти: 1) додипломне навчання на присудження ступеня бакалавра гуманітарних наук у галузі усного та письмового перекладу; 2) післядипломне навчання на присудження ступеня магістра гуманітарних наук у галузях перекладознавства, літературного перекладу, прикладного перекладознавства, перекладу конференцій, теорії та практики перекладу, магістра філософії та доктора філософії.

Звернення до досвіду США аргументується високим рівнем підготовки професійних перекладачів, що відображає світові тенденції вищої освіти з огляду на вимоги національного ринку праці, застосуванням таких підходів, технологій, форм і методів навчання, які забезпечують високу якість і результативність перекладацької освіти [3]. На підставах зазначеного здійснюється розгляд освітніх програм з підготовки перекладачів за освітньо-кваліфікаційними рівнями асоціата, бакалавра, магістра, доктора філософії, аналізуються їх зміст і специфіка, визначаються ключові аспекти підготовки фахового перекладача, окреслюються перспективи працевлаштування після закінчення навчання та подальшого професійного вдосконалення [4]. Результати подальшого наукового дослідження полягають у систематизації теоретичних підходів до навчання перекладачів у США, виокремленні загальних і специфічних принципів професійної підготовки, визначенні теоретико-методологічних, організаційних і дидактичних особливостей системи професійної підготовки перекладачів, порівняльно-педагогічному аналізі професійної підготовки перекладачів у США та Україні [3].

Організація професійної підготовки фахівців з перекладу у системі вищої освіти Канади, де університети вважаються провідними у підготовці усних перекладачів, письмових перекладачів і термінологів, вивчається з метою запровадження прогресивного досвіду в Україні [5]. Увагу дослідниці привертають історія перекладацької освіти, рівні (середньої освіти, бакалаврський I і II ступенів, вищої освіти, магістерський, доктора філософії) та напрями підготовки перекладачів, зміст навчальних планів, їх спрямованість на жанрову спеціалізацію (письмовий перекладач, перекладач конференцій, перекладач спільнот, судовий перекладач, термінолог) та галузеву специфіку (близько 200 тематичних галузей, до яких відносять себе члени Колегії перекладачів Квебека), особливості організації навчального процесу з використанням платформи комп'ютеризованої підготовки перекладачів «САТТР», співпраця професійних перекладацьких об'єднань й асоціацій з університетами.

Висвітлення особливостей університетської підготовки перекладачів у Німеччині, яка є одним з ініціаторів й активних учасників процесу євроінтеграції у галузі освіти, знаходимо у доробку, метою якого є характеристика структури, змісту і пріоритетів перекладацької освіти, аналіз її позитивних і негативних аспектів [6]. Згадане дослідження фокусується на програмах підготовки бакалаврів і магістрів, їхній відповідності вимогам Болонської декларації щодо забезпечення високої мобільності студентів, орієнтованості на їхні індивідуальні потреби та інтереси, гнучкості, та спрямованості програм і навчальних планів на задоволення потреб ринку перекладацьких послуг через визначення професійної придатності, профільну спеціалізацію, включення до змісту навчання компонентів, спрямованих на розвиток міжкультурної, комунікативної та інформаційно-комунікаційної компетентностей. Схожі результати дослідження досвіду професійної підготовки перекладачів німецькими уні-

верситетами знаходимо в іншій науковій публікації [7], актуальність якої зумовлена партнерськими відносинами України та Німеччини у багатьох галузях економіки і в якій аналізуються окремі освітні програми та розглядаються аспекти залучення професійних перекладацьких організацій до практичної підготовки майбутніх перекладачів.

Аналіз сучасного стану системи професійної підготовки перекладачів у вищій школі країн Європейського Союзу здійснюється авторкою згаданої вище роботи [7], яка зосереджується на моделях такої підготовки: 1) на базі лінгвістичної освіти, 2) на базі середньої освіти, 3) для осіб з вищою професійною освітою першого та другого рівнів. Також наявні дослідження, в яких окреслюються проблеми професійної підготовки перекладачів у європейських країнах: невизначеність статусу письмового та усного перекладача в країнах Центральної та Східної Європи; відсутність узгодженості щодо організації навчання між країнами Західної та Східної Європи; невизнання дипломів країн Центральної та Східної Європи на міжнародному рівні; неузгодженість вимог до рівня володіння іноземними мовами вступниками, до оцінювання їхньої професійної придатності, до програмних результатів навчання [7; 8].

Основні моделі й особливості вищої професійної освіти майбутніх перекладачів у країнах світу, що мають сформований, розвинутий та якісний ринок послуг з перекладу, визначено в публікації, яка здійснює аналіз програм підготовки перекладачів, розглядає основні тенденції такої підготовки, визначає перспективи запозичення позитивного досвіду з метою поліпшення ефективності формування перекладацьких компетентностей у вітчизняних фахівців з перекладу [8]. Заслуговує на увагу спроба виявити певні тенденції у підготовці перекладачів на прикладах Женевської школи перекладу (ETI), Вищої школи усних і письмових перекладачів (ESIT) у Парижі, Брюссельського інституту письмових і усних перекладачів (ISTI). Отже, за даними дослідження, існує тенденція до універсалізації професійної перекладацької освіти через співробітництво університетів, яке реалізується у спільних проєктах, програмах обміну студентами і метою якого є узгодження програмних вимог і підходів до лінгвістичної, теоретичної, спеціальної та практичної підготовки майбутніх перекладачів.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. З огляду на результати аналізу останніх досліджень і публікацій невирішеним залишається питання визначення основних тенденцій та специфіки професійної підготовки письмових перекладачів у межах магістерських програм ЗВО країн світу на сучасному етапі, оскільки розглянуті доробки мають переважно загальний характер, а остання праця в цьому напрямі датується 2018 р.

Метою статті є визначення основних тенденцій і специфіки професійної підготовки письмових перекладачів закладами вищої освіти у країнах Європи, США, Ізраїлю, Японії задля врахування позитивного досвіду та кращих практик такої підготовки під час навчання майбутніх філологів письмового перекладу в галузі освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для досягнення мети дослідження та вирішення виділених питань було проведено аналіз освітніх магістерських програм підготовки письмових перекладачів у 2021–2022 навчальному році, презентованих на сайтах «Deutscher Akademischer Austauschdienst (DAAD)» [9], «European Master's in Translation (EMT)» [10] «Keystone MASTERSTUDIES» [11], «MastersPortal» [12], «Postgrad» [13], університетів європейських країн [14]. Ретельне вивчення змісту магістерських програм дозволило виділити 4 основних напрями підготовки майбутніх перекладачів: 1) магістр усного та письмового перекладу (MA in Translation and Interpreting); 2) магістр усного перекладу (MA in Interpreting); 3) магістр письмового перекладу (MA in Translation); 4) магістр перекладознавства (MA in Translation Studies). Також аналіз показав, що провідною метою навчання в межах магістерських програм з письмового перекладу є підготовка нової генерації фахівців, здатних відповідати вимогам ринку перекладацьких послуг за рахунок його спрямованості на практичну підготовку та використання технологій.

Практична підготовка, метою якої виступає ознайомлення майбутніх перекладачів з реаліями перекладацької роботи та їх залучення до участі у ній, передбачає проведення практичних занять, майстер-класів, виконання перекладацьких проєктів, проходження практики і відбувається за рахунок тісної співпраці університетів з постачальниками перекладацьких послуг, замовниками перекладацьких послуг, професійними асоціаціями й університетами країн, мова яких вивчається в межах освітньої програми, виробниками перекладацьких інструментів.

Практичні заняття з перекладу та перекладацькі майстер-класи із залученням професійних перекладачів, керівників перекладацьких проєктів, літературних редакторів, представників професійних асоціацій, дослідників у галузі перекладознавства, випускників проводяться в університетах Великої Британії, США, Франції, Ізраїлю, Угорщини. Наприклад, у Бостонському університеті (США) існує традиція спільних майстер-класів, в яких студенти разом виконують переклади різними мовами. В університеті Рохемптона (Велика Британія) в межах навчального модуля «Професійні уміння перекладача» студенти вчаться управляти перекладацькими проєктами, взаємодіяти із замовниками перекладацьких послуг тощо.

Проєктні методи навчання майбутніх перекладачів реалізується у форматах моделювання підприємницької діяльності перекладацької компанії та виконання реальних замовлень.

Моделювання умов діяльності перекладацької компанії впроваджується в межах закладу освіти, на міжуніверситетському та міжнародному рівнях. Наприклад, студенти магістратури Мадридського університету Комплутенсе (Іспанія), Західного католицького університету (Франція), Софійського університету (Болгарія) залучаються до підготовки проєктів, метою яких є відтворення реального перебігу професійної діяльності перекладачів через імітацію роботи перекладацької агенції. Прикладом проєктної співпраці між університетами може бути спільне навчання перекладачів в університетах Фінляндії та Японії у дистанційному форматі за допомогою ІКТ. Спільною платформою для виконання перекладацьких проєктів є міжнародна мережа віртуальних бюро перекладів «International Network of Simulated Translation Bureaus (INSTB)», члени якої – 16 університетів Бельгії, Великої Британії, Ірландії, Іспанії, Італії, Нідерландів, Німеччини, Фінляндії та Франції [15]. Специфіка такої проєктної діяльності полягає в тому, що працівниками бюро перекладів є студенти, які під час навчання, оскільки ця діяльність є компонентом освітньої програми, здобувають практичний, орієнтований на ринок перекладацьких послуг досвід.

Виконання студентами магістратури реальних перекладів, замовниками яких є підрозділи університету (університет Суррея, Велика Британія; університет Ровіра і Віргілі, Іспанія), органи місцевого самоврядування, заклади охорони здоров'я, поліція, суди (університет Суонсі, Велика Британія), художні галереї, туристичні компанії (університет Суррей, Велика Британія), благодійні та волонтерські організації (факультет сходознавства і африканістики Лондонського університету, Велика Британія), забезпечує майбутнім перекладачам участь у реальних перекладацьких проєктах і відображає активну роль університетів у житті громад. Як правило, студенти працюють на волонтерських засадах і не отримують фінансового винагородження за свою роботу. Проте замовники перекладацьких послуг надають детальні відгуки про якість виконаних перекладів і наданих послуг (університет Ровіра і Віргілі, Іспанія).

Перекладацька практика, в ході якої майбутні перекладачі набувають реального професійного досвіду, передбачає стажування студентів у перекладацьких компаніях як у межах країни, так і за кордоном під керівництвом незалежних перекладачів, відділах і центрах перекладів державних і недержавних установ, національних і міжнародних організацій, серед яких Центр перекладів Європейської Комісії (Будапештський університет імені Лоранда Етвеша (Угорщина); Даремський університет, університет Суррей (Велика Британія); Університет Верхнього Ельзасу (Франція), Європейський парламент (Будапештський університет імені Лоранда Етвеша (Угорщина); Університет Бата (Велика Британія); Європейський центральний банк (Будапештський університет імені Лоранда Етвеша (Угорщина), ООН (Саламанкський університет (Іспанія); Університет Бата (Велика Британія); ЮНЕЙДС (Саламанкський університет (Іспанія). Базами практики для майбутніх перекладачів також є медійні компанії та корпорації, наприклад, медіагрупа «Grupo Editorial Planeta» (Валенсійський міжнародний університет), Британська телерадіомовна корпорація BBC, Японська телерадіомовна корпорація NHK, газети «Дзеркало» і «Гардіан» (факультет сходознавства і африканістики Лондонського університету (Велика Британія), освітні (академічне співтовариство з вивчення Китаю CCPN Global) і культурні (Міжнародний інститут театру, Центр перекладу поезії Африки, Азії, Латинської Америки) установи країн, мова яких вивчається (факультет сходознавства і африканістики Лондонського університету (Велика Британія).

Важливу роль у підготовці майбутніх перекладачів до активної позиції на ринку перекладів відіграють професійні об'єднання та асоціації, чия діяльність спрямована на популя-

ризацію перекладацької діяльності, підвищення статусу професії перекладача. Співпраця професійних асоціацій з університетами полягає в організації та проведенні конференцій, круглих столів, семінарів, вебінарів, стажування, інших заходів, що сприяють дослідженням у галузі перекладознавства, професійному розвитку, розширенню ділових контактів. Студенти, які, як правило, під час навчання мають асоційоване або афілійоване членство, отримують допомогу щодо кар'єрного просування, включаючи консультації з питань написання резюме, його розміщення у соціальних мережах для пошуку і встановлення ділових контактів, таких як LinkedIn, проходження співбесіди з роботодавцем, пропозицій роботи на волонтерських засадах, отримання стипендій та грантів. Наведемо деякі приклади партнерських зав'язків між професійними асоціаціями перекладачів та освітніми закладами, що надають вищу освіту в галузі перекладу. Отже, 15 університетів Великої Британії, що пропонують магістерські програми з перекладу, серед яких Відкритий університет, Даремський університет, Единбурзький університет, Мідлсекський університет, університети Бата, Суонсі, Суррей та ін., мають офіційний статус учасника Партнерства фахівців з вищою мовною освітою інституту дипломованих лінгвістів (Chartered Institute of Linguists' Higher Education Language Partnership) [16]. Корпоративними членами Інституту усного та письмового перекладу (Institute of Translation and Interpreting) є Вестмінстерський університет, Відкритий університет, університети Лідса, Рохемптона [17]. Професійні об'єднання перекладачів Німеччини, які співпрацюють з університетами, – це Асоціація німецькомовних перекладачів художньої та наукової літератури (Verband deutsch-sprachiger Übersetzer literarischer und wissenschaftlicher Werke), Асоціація письмових та усних перекладачів (Verband der Übersetzer und Dolmetscher) [18; 19]. 24 університети Франції, найвідоміші з яких – це Західний католицький університет, Паризький університет, Страсбурзький університет, університет Бургундії, університет Париж III Нова Сорбонна входять до Французької асоціації університетської підготовки професійних перекладачів (Association française des formations universitaires aux métiers de la traduction) [20]. Студентське об'єднання Асоціація молодих технічних і наукових перекладачів (Association Junior Etudes de Traduction Technique & Scientifique) здебільшого спрямовує свою діяльність на допомогу випускникам [21].

Прикладами міжнародних професійних асоціацій, в яких університети мають академічне членство, є Товариство користувачів автоматизації перекладів (Translation Automation User Society), Європейська асоціація індустрії мовних послуг (European Language Industry Association), Асоціація глобалізації та локалізації (The Globalization and Localization Association), Міжнародна конференція університетських інститутів письмового та усного перекладу (Conférence Internationale Permanente d'Instituts Universitaires de Traducteurs et Interprètes) [22–25]. Але на окрему увагу в контексті нашого дослідження заслуговує проєкт партнерства між Європейською комісією та європейськими закладами вищої освіти, що здійснюють підготовку магістрів перекладу EMT [10]. Проєкт спрямований на покращання якості навчання перекладачів, основною метою якого є готовність молодих фахівців успішно інтегрувати у ринок перекладацьких послуг. В основі проєкту – положення щодо структури та змісту перекладацької компетентності, згідно з якими розробляються університетські освітні програми. Університети, які є учасниками проєкту, планують і реалізують освітній процес у тісній співпраці з професіоналами мовної галузі, партнерськими асоціаціями, іншими зацікавленими сторонами, що відображається у врахуванні останніх тенденцій (наприклад, інструментів, технологій, очікувань роботодавців, стажування) у розвитку ринку перекладацьких послуг під час навчання. Види співпраці між університетами в межах EMT передбачають зустрічі для обміну досвідом, участь у спільних проєктах з метою розробки освітніх програм, удосконалення навчальних планів і методів навчання.

Урахування того, що бурхливий розвиток технологій вносить кардинальні зміни у професійну діяльність перекладача, знаходить відображення в освітніх програмах магістрів перекладу. Університети включають до навчальних планів освітні компоненти, які навчають машинному перекладу, постредагуванню, ознайомлюють із засобами автоматизованого перекладу. Під час навчання студенти мають можливість користуватися системами авто-

матизованого перекладу (наприклад, SDL Trados Studio, SmartCat), машинного перекладу (наприклад, Matecat), пам'яті перекладів (наприклад, Memsource), управління термінологією (наприклад, SDL Multiterm), корпусними технологіями та програмами для аналізу тексту (наприклад, Sketch Engine). Університети здебільшого користуються академічними версіями (Academic Edition) перекладацьких інструментів. Після успішного проходження курсу навчання студенти отримують сертифікат від розробників програмного забезпечення (Memsource), що підтверджує їхні знання, уміння та навички користування засобами автоматизації перекладів.

Висновки з цього дослідження та перспективи подальших розвідок. Аналіз освітніх магістерських програм з письмового перекладу провідних університетів світу дозволив виявити сучасні тенденції в організації та реалізації професійної підготовки майбутніх перекладачів, навчання в межах якої спрямовано на практичну підготовку за рахунок тісної співпраці університетів: 1) з постачальниками перекладацьких послуг; 2) замовниками перекладацьких послуг; 3) професійними перекладацькими асоціаціями; 4) університетами країн, мова яких вивчається в межах освітньої програми; 5) розробниками засобів автоматизації перекладів. Розглянуті у статті види та рівні співпраці університетів з іншими учасниками перекладацького ринку мають методичний потенціал для організації навчання майбутніх філологів письмового перекладу текстів освітнього дискурсу оскільки пов'язані з розробкою та вдосконаленням освітніх програм, наданням практичного досвіду перекладацької роботи та підприємницької діяльності перекладацької агенції, підвищенням мобільності студентів і викладачів, забезпеченням відповідності кваліфікації випускників вимогам ринку перекладацьких послуг, у дослідженні яких і вбачаємо перспективи подальших розвідок.

Список використаної літератури

1. Сергеева О.В. Основні етапи професійної підготовки перекладачів у Великій Британії. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2013. № 5. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2013_5_26. (дата звернення 31.08.2021).
2. Сергеева О.В. Практична підготовка перекладачів в університетах Великої Британії. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2012. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2012_1_18. (дата звернення 31.08.2021).
3. Скиба К.М. Теорія і практика професійної підготовки перекладачів у США: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Вінниця, 2018. 40 с.
4. Скиба К.М. Професійна підготовка перекладачів в системі вищої освіти США. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер.: Педагогіка*. 2015. № 3. С. 45–51.
5. Скиба К.М. (2014). Особливості та сутність підготовки перекладачів в університетах Канади. *Молодь і ринок*. 2014. № 3 (110). С. 88–92.
6. Левицька Н.В. Структура і зміст освітніх програм професійної підготовки перекладачів в університетах Німеччини. *Науковий вісник Ужгородського університету. Сер.: Педагогіка. Соціальна робота*. 2013. Вип. 29. С. 81–84.
7. Мукатаева Я.В. Підготовка перекладачів в умовах інтеграції України в загальноєвропейський освітній простір. *Наукові праці. Сер.: Педагогіка*. 2018. Т. 313. Вип. 301. С. 91–94.
8. Максименко Л.О. Зарубіжний досвід організації підготовки перекладачів на сучасному етапі розвитку вищої освіти. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Сер.: Педагогічні науки*. 2015. № 131. С. 74–78.
9. Deutscher Akademischer Austauschdienst (DAAD). URL: <https://www2.daad.de/deutschland/studienangebote/studiengang/en/?a=result&q=°ree=37&subjects%5B273%5D=1&studyareas%5B369%5D=1&studyfields%5B372%5D=1&studyfields%5B373%5D=1&studyfields%5B377%5D=1&courselanguage=&locations=&admissionsemester=&sort=name&page=1> (дата звернення 31.08.2021).
10. List of EMT members 2019-2024. URL: https://ec.europa.eu/info/resources-partners/european-masters-translation-emt/list-emt-members-2019-2024_en (дата звернення 31.08.2021).
11. Keystone MASTERSTUDIES. URL: <https://www.masterstudies.com/Masters-Degree/> (дата звернення 31.08.2021).

12. MastersPortal. URL: <https://www.mastersportal.com/search/master/translation-interpreting/united-kingdom#q=ci-30%7Cdi-310%7Civ-master%7Ctc-EUR%7Cmh-face2face> (дата звернення 31.08.2021).
13. Postgrad. URL: <https://www.postgrad.com/institution/adam-mickiewicz-university-poznan/6673/> (дата звернення 31.08.2021).
14. Faculty of Information Science and Communication Studies. URL: https://www.th-koeln.de/en/academics/specialized-translation-masters-program_7498.php (дата звернення 31.08.2021).
15. International Network of Simulated Translation Bureaus. URL: <https://www.instb.eu> (дата звернення: 31.08.2021).
16. Chartered Institute of Linguists' Higher Education Language Partnership. URL: <https://www.ciol.org.uk/language-partners> (дата звернення 31.08.2021).
17. Institute of Translation and Interpreting. URL: <https://www.iti.org.uk> (дата звернення 31.08.2021).
18. Verband deutsch-sprachiger Übersetzer literarischer und wissenschaftlicher Werke. URL: <https://literaturuebersetzer.de> (дата звернення 31.08.2021).
19. Verband der Übersetzer und Dolmetscher. URL: <https://bdue.de/der-bdue> (дата звернення 31.08.2021).
20. Association française des formations universitaires aux métiers de la traduction. URL: <https://affumt.wordpress.com> (дата звернення 31.08.2021).
21. Association Junior Etudes de Traduction Technique & Scientifique. URL: <https://www.facebook.com/pg/AssociationAJETTS/photos/> (дата звернення 31.08.2021).
22. Translation Automation User Society. URL: <https://www.taus.net> (дата звернення 31.08.2021).
23. European Language Industry Association. URL: <https://elia-association.org> (дата звернення 31.08.2021).
24. The Globalization and Localization Association. URL: <https://www.gala-global.org> (дата звернення 31.08.2021).
25. Conférence Internationale Permanente d'Instituts Universitaires de Traducteurs et Interprètes. URL: <https://www.ciuti.org> (дата звернення 31.08.2021).